

NØVN

Minningarorð um Eyðstein Leonsson Johannessen

Góði elskaði beiggi.

Tað er so óveruligt, at eg her í kvøld skal skriva minningarorð um teg, góði Eyðstein.

25. september 2013 er og fer altíð at verða ein sorgardagur fyri meg og okkum. At ein vanligur gerandisdagur, sum tann 25. september 2013 var, kundi enda soleiðis, er ikki til at skilja. Boðini vóru tung, at tú ikki longur vart millum okkum. Tað var, sum steðgaði heimurin upp fyri meg, men sjálvt um eg stóð í stað og var í sorg, sá eg at heimurin fór víðari í sama lag. Ikki kundi eg skilja, at tú ikki longur var millum okkum, eg vildi ikki trúgva tí, eg hevði jú akkurát sæð teg, tosað við teg, ja, verið í Suðri í vikuskifti saman við tær og Lenu. Hvat er gingið so galið, at øll verðin hjá okkum broyttist so ógvusliga? Hví, spyrji eg hvønn dag. Nógvir eru spurningarnir, men einki svar er at fáa.

Góði elskaði Eyðstein, eg hugsí nógv um teg. Eg hugsí um teg, tá tú enn vart millum okkum, eg hugsí um teg nú, tú vónandi, er saman við pabba og eg hugsí um teg, um tú enn hevði verið her hjá okkum og hvussu framtíðin hevði verið. Tankarnir eru har hvønn dag, og ofta hugsí eg, hvussu eg skal reisa meg frá hesum. Men so hugsí eg um teg, og allar tær góðu, stuttligu, ja, sjálvt tær torføru løturnar, vit hava havt saman, og soleiðis fella hesi túsund stykkini man er brotin sundur í, eitt og eitt saman.

Sum smádrongur, ja kanska altíð, vart tú eitt sindur kúllasligur. Eg hugsí ofta aftur á dagarnar, har eg sum smágenta glað rann ímóti tær, tá ið tú kom heim við bussinum frá skúlanum, og so kúllasligur sum tú vart, so bað tú meg altíð bera tína tungu skúlatasku, og eg tað gjørdi, sjálvt um taskan nokk vígaði tað sama sum eg, um ikki meira. Altíð dámdi tær væl at arga meg, og eg beit á hvørja ferð. Sum systkin hava vit ofta verið ósamd og havt okkara dystir, men vit hava so sanniliga eisini verið góð og verið har fyri hvønn annan.

Eg sakni at hoyra títt flenn, síggja teg, tosa við teg og klemma teg. Eg sakni at síggja teg í tínum treylara, sum tú vart so glaður fyri. Eg sakni at síggja teg koyra framvið mínum arbeidsplássi, og so glaður heilsa uppá meg. Eg hevði viljað skrívað tíðina aftur, og vónandi kunnað hjálpt tær. Men okkurt hevur verið áfatt hjá tær, tú hevur ikki havt tað gott innast inni í tær sjálvum, men eg vóni at tú hevur tað betur, har tú nú ert.

Vit mistu pápa okkara fyri 27 árum síðan. Tað var sera hart fyri teg og komst tú teg nokk ongantið frá tí. Av tí, at eg aldrin møtti pápa mínum, hevur tú altíð verið tann, ið eg havi sæð

upp til. Tú hevur verið tann, sum skuldi ansa eftir mær, tú ert tann, sum skuldi vera við mína lið, tá eg uppnáddi eitthvørt í lívinum, men soleiðis vildi lagnan tað ikki. Ístaðin hopi eg, at tú og pabba hyggja og ansa eftir mær, har sum tit nú eru.

Góði elskaði Eyðstein. Aldrin komi eg at skilja tað, sum hendi, og altíð koma tað at vera ósvaraðir spurningar. Sorgin verður altíð har, saknurin og tárini, tómrumið hvørvur aldrin. Hjartað hjá mær manglar nú tvey pettir, sum eg aldrin fái aftur. Men eg vóni, at eg ein dag skal síggja og vera saman við tær og pabba, soleiðis at mítt hjarta aftur verður heilt.

Góði beiggi, eg hopi at tú hevur tað gott har tú nú ert, og sær til okkum øll við einum smíli og kærleika.

Deyðin er ikki tað seinasta, eg eri bara farin um sýnina. Eg eri eg, tú ert tú. Tað, sum vit áður vóru fyri hvør øðrum, tað eru vit enn. Nevn meg við navni, nýt mítt yndisnavn, prátá við meg um leyst og fast, sum vit altíð gjørdi. Lat røddina vera somu, hóast sorg og sakn. Flenn, soleiðis sum vit vóru von at flenna saman at onkrum skemtiligum. Hugna tær, brosa, hugsa um meg, bið fyri mær. Lat navn mitt framvegis hoyra uppi okkara húski. Tala um meg natúrliga, ikki við gráturødd. Lívið er framvegis dýrabart, tað er eins og tað altíð var; tað heldur fram øld eftir øld. Deyði og lív hoyra saman. Hví skuldi eg fari úr huga, um eg fór úr eygsjón? Eg bíði bara eftir tær, um eina stund, onkustaðni her í nánd, aftan fyri sýnina. Alt er sum tað eigur at verða.

Hvíl í frið mín elskaði beiggi.

Lítlasystir

Marianne Clausen til minnis

Undirritaði dvaldi í fjør heyst ein mána á San Cataldo, hesum legendu-sveipta frístaðnum í fjøllunum í Suður-italia, oman fyri Amalfi. Vit vóru, umframt danir, trý úr Føroyum, Kirsten, undirritaði og Maja Lind Ziska, teaturpall-sniðgevi, úr Klaksvík. Nøkur okkara byrjaðu dagin við morgunsangi uppi í musikkstovuni, við klaverfylgispæli. Brorson, Grundtvig ella PH eru kveikjandi, tá hanar gala og morgunsólin sær á guleyv og kastanju. Á fjallaferð sungu vit “Føgru blómu”, sum ljómaði so paraliga undir liðini á “Bella Ciao”, stríðsanginum hjá italiumonnum.

Tá ið navnið Marianne Clausen fleiri ferðir varð nevnt á hesi ferð, kom tað av, at tónleikur rúgvaði so nógv upp her suðuri. Men høvudsgrundin var, at hjúnini Niels Davidsen-Nielsen, málfrøðingur, og kona hansara Marianne, sálarfrøðingur – sum vit hittu her suðuri – vóru hennara vinir og sungu í hennara kóri. Eg havi havt tann heiður at samstarva eitt sindur við Marianne tey seinnu árin. Her suðuri høvdu vit ein felags kenning, sum vit virdu og hvørs virki vit fegnaðust um.

Marianne Clausen, fødd í 1947, var musikkgranskari og kórleiðari. Sín áhuga fyri føroyskari kvæða- og sangmentan fekk hon frá faðir sínum Karl Clausen, ið sjálvur var gitin musikkvísindamaður (og dirigentur og tónaskald), gjørdi upptøkur av vísu- og kingosangi í Føroyum árin 1967-72 og kunnu vit siga, gekk í fótasporunum á gitnum eldri granskarum sum Hjalmar Thuren og Hakon Grüner-Nielsen. Marianne ferðaðist til Føroya við faðir sínum, fekk innlit í okkara gomlu og sjáldsomu kvæðamentan, skilti skjótt føroyskt og kom við sínum innsavningararbeiði at kenna eina fjøld av fólki víðahvar í oyggjunum. Møtið við Føroyar gjørdist hennara lagna. Her legði hon sitt lívsverk.

Marionnusa fyrstu verk vóru ritgerðin *Ándelig vise-sang på Færøerne*, 1975 (ein ritgerð eftir Karl Clausen, sum hon greiddi lidna úr hondum), og *Hundredesyn visebogen*, 1995. Síðani greiddi hon fimf stórverk úr hondum. Í tí fyrsta, *Atlantsløg* og *Atlantsløg II*, 1996-97, eru uppskriftir av tilsamans 439 løgum eftir Regin Dahl, eitt risaarbeiði, sum gjørdist neyðugt, av tí at

Regin Dahl, hesin veingjaði tónayrkjarin, ikki hevði høvi til at transskribera síni egnu løg. Hennara næsta verk var *Føroya kvæði VIII. Løgini*, 2003, við meira enn 1300 uppskriftum av kvæðaløgum úr Føroyum. Í 2006 kom *Andlig vísuløg* í Føroyum, í 2010 kom *Vísuløg í Føroyum* (við føroyskum løgum til danskar fólkavísur) og í 2012 *Skjaldur, rímur og ramsur*.

Tíðliga í heyst kom so seinasta verkið hjá Marionnu – *Føroya ljóð í kvæðum, vís-um, sálnum og skjaldrum*. Henda bókin er – sum heitið vísir – ein samandráttur av øllum lívsverkinum hjá Marionnu, har hon – úr hinum bókunum – leggur eitt úrval fram við 280 lagadømum, kvæða-, vísu-, sálma- og skjaldursløg. Men henda bókin er meira enn tað. Tí her borðreiðir høvundurin við síni vitan um føroyska søgu, siðsøgu og musikk søgu, um kirkju- og trúarmentan og um umskiftið, eftir at vit fingi harmonium og orgul í kirkjunum.

Eisini fortelur hon søguna um tekstútgávur, innsavning og innsavningarar, greinar sjónarmiðini aftan fyri uppskriftarháttin og greiðir frá, hvussu hesi sjónarmið broyttust og greinar enntá,

vísandi til serfrøðina, tann musikalska bygnaðin í føroyskum fólkaløgum. Skjaldrini skipar hon í sjeypartar. Hugtakandi er at lesa, hvørjar tankar Marianna ger sær um okkara stundum gátuføru skjaldur, eitt nú tey furðuligu “Brakalurkasar kirkja” og “Grát ikki, grát ikki, lítil kinn”.

Henda seinasta bókin er soleiðis vitnisburður um víddina og dýpdina í Marionnusa tokka til okkara musikalsku miðaldarmentan. Her kanst tú lesa um møtið millum katólska og lutherska tíð, um katólskt eftirljóð í føroyskari sangmentan, um Vedel og Peder Syv, um Thuren og Grüner-Nielsen, um føroyskar innsavningarar sum Waagstein og Ólav Hátún. Sjálvar uppskriftirnar eru sjálvsagt ætlaðar nótakønum áhugaðum, frøðingum og muskarum, men hjá leikfólki er áhugavert at lesa hennara viðmerkingar til sang og framfærslur hjá kvøðarum, kvinnum sum monnum. Fortíðin livnar upp á hesum síðum, gjøgnum nótaskriftanna elegantu dorisku og frýgisku snyrlar kaga Jóhanna Maria Skylv, Juul Andreassen, Súsanna í Skumpitoft ella Poul Eide fram, brosa og vísa sitt kynstur.

Søgan um okkara dansimentan er dagfjórð, og eisini tann nýggja tíðin, við dansifeløgum og sendingum í útvarpi og sjónvarpi, er umrødd. Men tað, sum gevur hesi seinastu bókinu sítt serliga virði, er hetta, at aftast í bókini eru tvær fløgur við 67 av teimum nótadømum, sum eru umrødd og viðgjørd í bókini. Seinast í bókini er yvirlit yvir tey, sum kvøða og syngja á hesum fløgum. Ikki fáar av upptøkunum eru gjørdar so tíðliga sum árin 1927-28.

Marianna hevði vinir um allar Føroyar eins og í Húsakórinum í Keypmannahavn, har hon var kórleiðari. Hon fekk tvær føroyskar virðislønir, Mentanarvirðisløn M.A. Jacobsens í 2003 og Heiðursgávu Landsins, sum varð handað henni í

Spaniastovu í Klaksvík, í 2013.

Lívsverkið hjá Marionnu Clausen – tann parturin, ið viðvíkir Føroyum – fevnir, tað eg dugi at síggja, um tilsamans 3.190 blaðsíður og stívliga 3.400 lagauppskriftir. Telja vit fløgurnar uppi, er hetta í roynd og veru eitt verk, sum sjálvsagt hevur týðning beint nú, men sum kanska ikki av álvara fer at bera frukt fyrr enn í framtíðini. Og ikki eiti á frukt!

Undirritaði minnist Marionnu Clausen frá eini tíð, tá ið hon kanska hevur verið um tjúgu ár. Vit kendust ikki væl tá, men eg síggi hana fyri mær, hon var yndislig og mjávaksin, við onkrum finliga mentaðum yvir sær, ja, hon kundi komið beint úr onkrari danskari fólkavísi. Hennara gerningur bleiv tó ikki, sum tann hjá Valborg ella Signelil, at “leika gulltalv” ella seyma “hjört og hind”, men at varðveita søguna um hesa fjaru og ráru riddaratíð, sum vit her úti í Atlantshavinum enn goyma minnið um. Ein vísti tó ikki tá, at hon var so røsk. Tíggju vísindafólk høvdu ikki gjørt henni lívsverkið eftir.

Hanus Kamban